

Beste mensen,

- Ik zou hier eigenlijk willen beginnen met te vertellen hoe blij ik weer ben dat ik ook dit jaar weer op Springtij aanwezig mag zijn. Alleen weet ik niet of ik nu echt zo blij ben. Ik voel het niet. Zeker, soms ben ik blij geweest, gesprekken met leuke mensen hier, de natuur, het eiland, het eten, maar Springtij?

Mijn probleem is: wat ga ik straks aan mijn vrouw en kinderen vertellen? Dat we werken aan een precieze einddatum, maar dat er nu zelfs nog meer bewijslast is dan voorgaande jaren dat de wereld echt ten onder gaat?

- Wat ga ik ze vertellen? Dat de noordpool smelt weten ze al. Nu kan ik melden dat het nog veel sneller gaat dan ze denken. Er is een storm geweest zoals de mensheid die nog nooit heeft gezien. Ik zag de beelden en schrok me dood. En *by the way*: het wordt vier tot zes graden warmer en de grondstoffen zijn nog veel opper dan we allemaal al dachten.
- What am I going to tell *mummy and the kids* als ik thuis ben? Wat ga ik zeggen als mijn jongste dochter vraagt: Maar papa, dat laat jij toch niet gebeuren? Haal ik dan mijn schouders op en citeer ik wat Wessel en Tess zongen: '*I am just a poor boy and my story's seldom told*'?

Ik ben van nature een vrolijke jongen. Iedereen die een grap kan maken of er smakelijk om kan lachen is automatisch mijn vriend, of je nu PVV'er of marxist-leninist bent. Somberheid zag ik altijd alleen bij anderen. Maar sinds ik deel uitmaak van de duurzaamheidsbeweging, en dat is inmiddels wel een paar jaar, en ik alle berichten hoor en lees moet ik mij regelmatig aan mijn eigen grafzerk weer het leven in trekken. Ik werd zo somber. Ik weet nu inmiddels dat dit niet honderd procent mijn zielepijn is, maar een duurzaamheidsdepressie. Een vorm van – onbewuste – maar collectieve rouw die, naar ik vermoed, de hele duurzaamheidsbeweging kenmerkt. Zijn de meeste mensen na een ramp in rouw, dan zijn wij toch zeker al in rouw vóór de ramp...

- Maar het probleem is dat ik zo niet wil leven. En het is ook niet het verhaal dat ik aan mijn kinderen wil vertellen. Integendeel. Het is juist mijn ambitie om duurzaamheid hip, cool en slim te maken; een *lifestyle* die iedereen automatisch omarmt.
- Maar zover is het nog niet. Aan de hand van enkele citaten die ik oppikte uit bijeenkomsten en sessies wil ik mijn verhaal opbouwen en ik begin met: '*I Have a Dream*'. Inderdaad. Martin Luther King. Mijn droom verliep iets anders. Ik was op een buitengewoon uitputtend mannenweekeinde, ergens in de donkere dagen van december op een van God en mens verlaten plek. Ik neem u mee naar de zweethut waar ik met acht naakte mannen van in de vijftig het vuur van hun midlifecrisis probeer te blussen middels het uitstoten van rauwe oerklanken. Daarna huilen we verplicht een rondje en laten we elkaar wat gegeneerd maar op dringend verzoek van de cursusleider weten dat we er echt allemaal mogen zijn, en dat we zelfs van elkaar houden. Dan rennen we naar buiten en moeten we ineens heel vrolijk en uitgelaten doen om het kind in onszelf wakker te maken. We gaan we in een kring staan met steeds iemand anders in het midden die om beurten geknuffeld wordt door steeds een ander lid. En lid mag je soms letterlijk nemen, want, zoals gezegd, we waren allemaal spiernaakt.

- Zoals u misschien kunt begrijpen: ik overleef dit weekeinde niet. Het was alweer de derde dag daar en het was gewoon te veel. In mijn droom zweef ik boven de kring en zie mijn dode, uitgeputte en uitgeteerde lichaam op de koude grond liggen. Om mij heen staan de naakte mannen naar me te kijken. De leider schraapt zijn keel en zegt: Dit is heel mooi! Hij was echt klaar voor een nieuwe fase'. Alle mannen knikken.
- *I had a dream.* Het zou een nachtmerrie zijn geweest als ik in mijn droom niet zo boos zou zijn geworden over die hele setting. Maar waarom vertel ik dit? Dat is om duidelijk te maken dat ik dus helemaal niets heb met mannengroepen en jezelf vinden tijdens dit soort spirituele zoektochten. Ik kom uit een harde omgeving. Ben niet met koekjes maar met klappen groot gebracht. Ik heb dan ook werkelijk niets met spiritualiteit en het moet wel heel erg slecht met me gaan wil je me terugvinden in een zweethut.
- Maar toch, en dat is vreemd, is dat wat ik juist op Springtij ontzettend mis: spiritualiteit. Of beter de ziel, of misschien nog wel beter: bezieling. Vroeger was het heel gewoon dat de mens bestond uit de drie-eenheid lichaam, geest en ziel. Lichaam en geest zijn er nog steeds, maar de ziel is om allerlei redenen uit ons bestaan gemasseerd, niet in de laatste plaats omdat ze eeuwenlang zo enorm verkracht en misbruikt is geweest door de kerk.
- Lichaam daarentegen is overal in ons bestaan aanwezig. Lichaam dat zijn de enorme gebouwen in de grote businesscentra, langs de Zuid-as. Of Amsterdam Zuid-Oost of Rotterdam. Grote van de straat afgekeerde gebouwen waarin alles is afgestemd om gebruikers zo efficiënt mogelijk te laten presteren. Wie in zo'n omgeving loopt, mag nog zo gelukkig en verliefd zijn, dat gevoel hou je daar echt niet vast. De ziel is er uitgeknepen. Net zoals de ziel uit veel bedrijven wordt geknepen waar goed vaderschap van werkgevers allang heeft plaatsgemaakt voor de gesel van de markt. Er is natuurlijk nog veel meer lichaam. De blonde, dertig jaar jongere schoonheid, naast je op de passagiersstoel van je

convertable die natuurlijk ook lichaam is. Lichaam is de bodyculture van sportscholen, diëten, *facelifts*, neptieten en, met stip nieuw in de top tien, de gebleekte anus.

- Veel lichaam is er op Springtij niet. Het is immers *not done* om hier naar toe te rijden met je Hummer of BMW 730I. Weinig lichaam, maar de geest daarentegen is hier omnipresent, overdadig aanwezig en niet te ontwijken. Geest zie je in elk praatprogramma, lees je in de krantenanalyses, hoor je op de radio. De briljante betogen en analyses van al onze deskundigen die intellectueel vaak op een sublieme manier exact kunnen duiden wat er mis ging. Of ze weten precies waar we heen moeten. Dat is allemaal prachtig, maar de puinhopen die zijn en gaan ontstaan op ons bolletje zijn er niet minder om geworden.
- Wat ik dus mis, vreselijk mis, hier, maar ook in het gewone leven, is de ziel. Bezieling. Geen hond die precies kan definiëren, net als geluk trouwens, wat het is, maar je ziet wel direct of iemand gelukkig is of bezield. We voelen het namelijk, het is alsof we heel diep van binnen worden aangeraakt en opgetild door zo'n ervaring, of dat nu een onnavolgbare dribbel van Messi is, of een muziekfragment, een beeld, een glimlach, een verhaal of een ander mens.
- Ik mis de ziel, mijn ziel, die van jullie, die van Springtij, die van de wereld, de *anima mundi*. En dat is jammer. Ik geloof namelijk dat als we onszelf zouden toestaan zielsverwantschap te voelen, dat er dan nooit zoveel giftige hypotheeklen zouden zijn verkocht. Dan was Carlo Picornie, de Ajaxsupporter wiens schedel aan pulp werd geslagen met een voorhamer gedurende een *battle* met Feyenoordsupporter, niet gestorven. Dan waren er misschien miljoenen mensen minder van honger gestorven.
- Zielsveel van iemand houden of met hart en ziel de wereld een betere plek willen maken, dat komt binnen, dat verheft en dat neemt mee. Maar ik zie het zo weinig. Op een aardbol met zeven miljard mensen zoek ik met een kaarsje bezieling zoals de cynische filosoof Diogenes ooit

4

mensen zocht op een zonnige dag op een overvolle markt. Juist op Springtij zou ik ziel willen vinden. We mogen weliswaar over alles van mening verschillen en dat doen we ook, en we mogen elkaar op kennis de tent uitvechten, maar we hebben toch wel een gemeenschappelijke passie, we zijn toch bezielde voor hetzelfde.

- Het is de geest die dicteert. Ik heb de afgelopen dagen honderden mogelijke oplossingen gehoord om uit honderden vormen van dreiging te komen. De overheid, de politici, de consumenten en de burgers, zij moeten het doen, het begrijpen en het uitvoeren. Zij, want wij weten het allemaal best al wel goed, toch?
- Ik heb heel veel termen voorbij horen komen tijdens deze en vorige edities van Springtij. *Framing*, ik word gek van dat woord, *supply chains*, die moeten beter, *biobased economy*, kan ons echt helpen, *blue economy*, kan ons redden, ontkoppeling, *U-curve*, resource-efficiency-verbetering. Ik word doodongelukkig van die woorden. Ze doen me denken aan een onderzoek naar de meest gebruikte woorden in de *Wall Street Journal*. 'Winnen' werd een kleine 2.000 keer geteld; 'voordeel' en 'verslaan' meer dan 1.600 keer. 'Deugd', 'zorg' en 'mededogen' bleven ergens onder de honderd hangen, bij elkaar opgeteld dan. Wat betekenen U-curve en resource-efficiency-verbetering en al die andere termen in godsnaam? Wat kunnen mijn kinderen ermee? Waarom zeggen we ze tegen elkaar, alsof het sleutels tot echte oplossingen zijn en waarom praten we nooit over het feit dat we misschien allemaal best wel bang en onzeker zijn en verdwaald misschien? Waarom praten we zo weinig over onze droom: een schitterende wereld, ook voor de generatie die na ons komt, onze kinderen van wie we zielsveel houden?
- Ziel wil ik zien, momenten van bezieling en als we die hebben, dan hebben we misschien ook minder haast. Want waar gaan we toch allemaal heen? Mij zijn minstens dertig richtingen geweest die ik direct, zonder dralen, met gezwinde spoed dien in te stuiven. Ook is er gezegd dat we ze allemaal tegelijk moeten volgen. Haast. Veel discussies hier ervaar ik als een soort hinkstapsprongdebat. Het gaat over X maar bij de

5

vragen komt niet alleen Y erbij, maar ook de rest van het alfabet. Zoveel haast, zoveel punten en eigen agenda's die ingepast moeten worden dat het verhaal dat verteld werd loodzwaar wordt en omvalt. Al die haast om de planeet te redden.

- Ik zou het ronduit aanmatigend vinden als wij nu, na zoveel jaren, echt nog denken dat we met een goed verhaal, een wetenschappelijk gefundeerde visie en een paar *quick fixes* de problemen wel zullen *tackelen*. Alsof het alleen maar een kwestie is van het omzetten van een paar knoppen.
- Haast. Een van de sprekers zei zelfs dat hij bij alle scenario's die hij had gezien om de wereld te redden niet het scenario 'niets doen' had ontdekt. Nee, nietsdoen was zeker geen optie. Ik deel die constatering maar ten dele. Uit onderzoek blijkt dat de gemiddelde kenniswerker meer tijd besteedt aan het afhandelen van zijn mails dan aan zijn geliefden. En nu we als samenleving massaal overstappen naar *touchscreens* is het slechts wachten op een nieuw onderzoek waaruit gaat blijken dat we honderd keer vaker onze schermen strelen dan iedereen die ons lief is. Haast. Als we allemaal uitgeslapen zouden zijn voor we de weg opgaan, waren er 25 procent minder verkeersongelukken. Als ziekenhuisartsen staken, waar dan ook ter wereld, vallen er 60 procent minder doden.

Haast is een kenmerk van ons failliete, economisch systeem die van iets nuttigs en moois verworpen is tot het betere sloop- en breekwerk. Al jaren proberen we de steeds hogere kloksnelheid van computers te bij te houden, doen we steeds meer dingen half, een beetje of eigenlijk niet. Hoe zou het zijn als de duurzaamheidsbeweging haast even zou parkeren? Bezinning is een mooi ding, dat is denk ik wat ik wil zeggen. En een kompas vinden waarop je langer dan drie weken of een kwartaal durft te koersen, en volgens mij is de ziel onderdeel van zo'n kompas. Dat je met hart en ziel gaat spreken over de wereld die je wenst, dat je mensen bezielt met de droom die je hebt.

- Zoals ik aan het begin zei: ik heb een missie. Ik ga duurzaamheid, hip, cool, slim maken. En ik ga er dé levensstijl maken die je als consument, moeder, vader, jongeren, ouderen, kortom als mens, automatisch kiest. En dat wil ik samen met jullie doen. Als iedereen hier volgend jaar een succesje meebrengt, een ding, hoe klein ook, dat gelukt is, dat zou kunnen helpen en dat we met elkaar delen. Gewoon één Springtij-dag in het teken van succes. Daar zou ik bij willen zijn, daar zou ik thuis over willen vertellen. Dat mag je plat vinden en simpel: 'een succesje, waar heeft die gozer het over, het water staat ons aan de lippen'. Dat kan zijn, maar we willen toch zoveel mogelijk mensen meenemen richting transitie? Als dat werkelijk ons doel is, dan is het goed ons te realiseren dat mensen altijd liever naar een feestje komen dan dat ze aansluiten bij de rouwstoet.
- Je mag het naïef vinden, tegen de achtergrond van al die rampen die er zijn en komen, maar dan zet ik daar wel graag het verhaal van mijn moeder tegenover. Zina Ida Tinikowa. Mijn moeder was een Russisch meisje van tien jaar oud die op een verkeerde dag in 1941 op weg was van haar tante naar haar ouders huis in Rostov aan de Don. Er werd gigantisch gevochten en de Duitsers slaagden er in om de stad in één dag in handen te krijgen. Net die dag liep Zina, een frêle meisje van tien jaar, in een fuik van de vijand. Ze kwam in een concentratiekamp terecht dat ze tenaauwernood overleefde. En in dat kamp gebeurden de meest gruwelijke dingen. Daar vertelde ze nooit over, maar soms, als haar Joods Amsterdamse vriendinnen op bezoek kwamen en ik als kleine jongen wakker werd van hun gehuil, dan sloop ik stiekem naar de hal en hoorde ik dat vrouwen om het stelen van een aardappel met de kolf van een geweer werden doodgeslagen... Maar het enige dat mijn moeder mij zelf ooit over haar kampeven vertelde, was dat er een vrouw was die de toekomst voorspelde. Zo vaak Zina kon zocht ze deze dame op en die voorspelde haar altijd hetzelfde: straks, als deze vreselijke oorlog voorbij is, zul je een heel lieve man trouwen, prachtige kinderen krijgen en heel, heel gelukkig zijn. Het bijzondere is dat ik later ontdekte dat zulke vrouwen er ook waren in bijvoorbeeld de Jappenkampen. *Fortunetellers*

die in gouden letters het woord geluk schilderden tegen een werkelijk inktzwarte achtergrond.

- Een van de sprekers hier vroeg zich het volgende af: hoeveel pessimisme hebben we nodig voor een brede, ecologische beweging? Hoeveel erger moeten we het nog maken voordat mensen de ernst van de situatie inzien en bereid zijn om door de zure appel heen te bijten?
- Zure appel. Ik verbaas me over deze vraag. Ik zie namelijk dat onze samenleving op een waanzinnige manier verslaafd is aan suiker. Tien klontjes in een glas cola. Ook al gebruik je nergens suiker in dan nog schijn je een kilo per week binnen te krijgen omdat het overal in zit. Zo'n door en door aan suiker verslaafde samenleving gaat dus echt niet door de zure appel heen bijten, no way. Of om in de geest van mijn moeder te antwoorden: we hebben echt geen enkel pessimisme nodig, lieve jongen. Als het donker is, breng me dan niet meer duisternis, maar wil je me blij maken, breng me dan licht.

Milco Aarts